



WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 13 stycznia 2023 r.

PS-VI.431.3.29.2022.ICZ

**Szanowna Pani
Jolanta Rynkowska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie
ul. Generała Władysława Andersa 3A
14-200 Iława**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko–Mazurskiego nr FK-IV.0030.1030.2022 z dnia 19 grudnia 2022 roku, zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko–Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Iwona Czmochowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Lilla Kondrusik – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie. Czynności kontrolne przeprowadzono w dniu 20 grudnia 2022 roku. Przedmiotem kontroli objęto sposób realizacji zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie dotyczących małoletniej wskazanej we wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 16 grudnia 2022 roku., w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym lub Kro,
- ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. 2021 poz. 1805 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem postępowania cywilnego lub Kpc.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/Centrum/kontrolowana Jednostka/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie,
- 2) Dyrektor – co oznacza Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, panią Jolantę Rynkowską,
- 3) Zastępca Dyrektora – co oznacza Zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, panią Joannę Mazurkiewicz,
- 4) Koordynator Zespołu – co oznacza Koordynatora Zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzonego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, panią _____
- 5) WCPR – co oznacza Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Lipińska 2, 01-833 Warszawa,

- 6) Zastępca Dyrektora WCPR – co oznacza Zastępcę Dyrektora Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie panią _____,
- 7) Kurator – co oznacza kuratora zawodowego Sądu Rejonowego w Łławie, Panią _____,
- 8) małoletnia – co oznacza małoletnią _____,
- 9) Organizator – co oznacza Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie, wyznaczone przez Starostę Łławskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) Powiat – co oznacza powiat łławski,
- 11) Sąd – co oznacza Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie V Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Jolanty Rynkowskiej – Dyrektora PCPR, pani Joanny Mazurkiewicz – Zastępcy Dyrektora oraz pani _____ – Koordynatora Zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. Kontroli dokonano w oparciu o analizę dokumentacji i korespondencji prowadzonej w badanej sprawie oraz informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora, Zastępcę Dyrektora oraz Koordynatora.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Ustalenia dotyczące organizacji kontrolowanej Jednostki

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie, wyznaczone przez Starostę Łławskiego na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Łławskim, w okresie objętym kontrolą działało na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie, nadanego Uchwałą Nr XXXVIII/307/2017 Rady Powiatu Łławskiego z dnia 21 grudnia 2017 roku,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie, przyjętego Uchwałą Zarządu Powiatu Łławskiego Nr 265/1263/2018 z dnia 14 listopada 2018 roku, ze zmianami wprowadzonymi 12 marca 2019 roku, 23 grudnia 2020 roku oraz 15 lutego 2022 roku.

Analizy ww. dokumentów dokonano podczas czynności kontrolnych przeprowadzonych w dniach 4-10 sierpnia 2022 roku (wystąpienie pokontrolne PS-VI.431.3.19.2022.ICZ z dnia 12 września 2022 roku). Uchwałą Nr 291/884/22 Zarządu Powiatu Łławskiego z dnia 22 listopada 2022 roku, w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego PCPR w Łławie **/akta kontroli str.1-3/** wprowadzono zmiany w strukturze organizacyjnym kontrolowanej Jednostki, polegające na zwiększeniu liczby etatów.

Ustalono, iż w PCPR nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń dotyczących procedur obioru dzieci z rodzin biologicznych. Dyrektor wskazał, że Organizator w tym zakresie realizował zapisy ustawy wrispz, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Kodeksu postępowania cywilnego. Z pisemnych informacji Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 4-5** wynika, iż pracownik PCPR uczestniczy zwykle w posiedzeniach sądu w sprawach dotyczących umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej i na etapie wydawania postanowienia to sąd zobowiązuje rodziców

biologicznych do wspólnego ustalenia z pracownikiem Centrum konkretnego terminu i miejsca przekazania dziecka. Co do zasady przekazanie takie odbywa się w siedzibie Centrum, w specjalnie do tego celu przystosowanym pokoju, w obecności rodziców biologicznych, rodziny zastępczej, psychologa, pedagoga, bądź jeżeli wymaga tego sytuacja – pracownika socjalnego, asystenta rodziny lub kuratora sądowego. W przypadkach, gdy rodzice nie realizują postanowienia sądu, wówczas wdrażana jest procedura przewidziana w art. 598⁹ Kpc, w myśl której przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i oddanie jej uprawnionemu może **nastąpić tylko w obecności uprawnionego albo osoby lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej**. Jak oświadczyła Dyrektor: „W każdym przypadku kiedy jest konieczność zabezpieczenia dziecka w pieczy zastępczej (...) pracownicy PCPR w Iławie zawsze niezwłocznie, z pełną odpowiedzialnością, jako osoby upoważnione do podejmowania działań realizują to postanowienie”.

2. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej przez sąd na podstawie art. 109 § 2 ust. 5 Kro

Zgodnie z obowiązującymi aktualnie przepisami prawa, decyzja sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej na podstawie art. 109 § 2 ust 5 Kro, ma postać postanowienia, które może zapaść na rozprawie lub poza nią. By doszło do odebrania dziecka z rodziny i umieszczenia w pieczy zastępczej sąd musi stwierdzić wykonalność tego postanowienia, w którym sąd winien wskazać **uprawnionego** tj. osobę (rodzinę zastępczą) bądź instytucję (placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej) jako **uprawnionych** do przejęcia dziecka. Może postanowić również, kto i w jaki sposób ma to orzeczenie wykonać (np. poprzez zobowiązanie rodziców do odwiezienia dziecka do rodziny zastępczej lub placówki w określonym terminie). Jeżeli osoba zobowiązana do przekazania dziecka nie zrealizuje postanowienia sądu, wówczas mają zastosowanie przepisy art. 598⁶ Kpc. w myśl którego sąd, na wniosek **uprawnionego**, zleca kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Zgodnie z art. 598⁷ Kpc. w razie potrzeby sąd może zwrócić się o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej do kuratora sądowego działającego w sądzie, w którego okręgu osoba podlegająca władzy rodzicielskiej faktycznie przebywa. W myśl zaś art. 598⁹ Kpc. przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej może nastąpić tylko w obecności **uprawnionego** lub osoby/instytucji przez niego upoważnionej.

W myśl art. 180 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych powiatu. Właściwość terytorialna do ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dziecka dookreślona została natomiast w art. 191 ustawy wripsz.

3. Ustalenia dotyczące sposobu realizacji zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie w zakresie zabezpieczenia małoletniej wskazanej w piśmie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 16 grudnia 2022 roku.

Na podstawie przedłożonej kontrolującym dokumentacji ustalono, co następuje:

Po raz pierwszy PCPR w Iławie informacje o małoletniej uzyskał w dniu 8 grudnia 2022 roku (czwartek) podczas telefonicznej rozmowy z Kuratorem zawodowym Sądu Rejonowego

w Łławie, który to poinformował o otrzymaniu z Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ postanowienia w sprawie przymusowego odebrania małoletniej **/akta kontroli str. 6/**.

W odpowiedzi na powyższe Zastępca Dyrektora wskazał Kuratorowi, iż Centrum „*nie jest znana w ogóle ta sytuacja, a z przedstawionych [przez Kuratora w rozmowie telefonicznej] informacji wynika, iż właściwym do zabezpieczenia dziecka jest WCPR i w przypadku procedury przymusowego odebrania dziecka to rodzina zastępcza, bądź przedstawiciel WCPR są osobami **uprawnionymi do podjęcia opieki**”*, co udokumentował dnia 9 grudnia 2022 roku poprzez sporządzenie adnotacji urzędowej, stanowiącej **akta kontroli str. 6**. Z ustaleń dokonanych przez organ kontroli wynika, iż PCPR nie posiadał **w dacie sporządzenia** cytowanej adnotacji żadnej dokumentacji dotyczącej małoletniej, a zwłaszcza postanowienia Sądu, wskazującego na potrzebę przymusowego odbioru dziecka. W przeanalizowanej dokumentacji nie było również śladu pism z WCPR w sprawie małoletniej.

Następnie 9 grudnia 2022 roku (piątek) do PCPR wpłynęło pismo Kuratora, zawiadamiające o wyznaczeniu na dzień 14 grudnia 2022 roku na godzinę 11⁰⁰ terminu przymusowego odebrania małoletniej. Jako miejsce wskazano adres ul. _____ (powiat ławski). Kurator, jako podstawę do przymusowego obioru małoletniej wskazał postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ z dnia 7 grudnia 2022 roku oraz wezwał osobę **uprawnioną** bądź przedstawicieli instytucji przez nią upoważnionych do stawiennictwa.

W piśmie, kierowanym do PCPR w Łławie, Kurator wskazał również, że w dniu 8 grudnia 2022 roku próbował porozumieć się z WCPR i otrzymał wówczas informację, iż „**w wyznaczonym terminie nie stawia się osoba upoważniona bądź przedstawiciel instytucji przez nią upoważniony**” oraz, że został poinformowany przez WCPR, iż „*to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie powinno zabezpieczyć dziecko podczas procedury przymusowego odebrania w placówce interwencyjnej. A następnie placówki porozumieją się między sobą w kwestii przekazania małoletniej*”. W omawianym piśmie Kurator wskazał także, że PCPR w Łławie również odmówiło udziału w czynnościach przymusowego odebrania małoletniej i kierując się dobrem dziecka wezwał strony do porozumienia się w tej kwestii **/akta kontroli str. 7-8/**. Z notatki sporządzonej przez Kuratora **/akta kontroli str. 35-38/** wynika, że zawiadomił on również „*pisemnie rodzinę zastępczą w osobach [tu wskazał imiona i nazwisko], Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie*”.

Pismem z dnia 12 grudnia 2022 roku (poniedziałek), działając na mocy art. 65 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego, PCPR w Łławie przekazał do WCPR według właściwości pismo Kuratora z dnia 8 grudnia 2022 roku w sprawie wyznaczenia terminu i miejsca odebrania małoletniej **/akta kontroli str. 9-10/**. W uzasadnieniu do przekazanego pisma Dyrektor PCPR przywołał obowiązujące w tym zakresie przepisy a także okoliczności całej sprawy, a tym samym poinformował, iż aktualnie „*przedmiotem sprawy nie jest interwencyjne odebranie dziecka*” **/akta kontroli str. 10/**. Zawiadomienie powyższe przedłożono w dniu 12 grudnia 2022 roku także w Sądzie Rejonowym w Łławie.

W dniu 14 grudnia 2022 roku (środa) wyznaczonym przez Kuratora na przymusowe odebranie małoletniej na adres poczty elektronicznej PCPR o godz. 16.13 (a zatem po godzinach pracy Centrum) wpłynęła wiadomość z WCPR z informacją o przekazaniu według właściwości postanowienia Sądu Rejonowego Warszawy Pragi-Północ z dnia 1 grudnia 2022 roku wraz z pismem Zastępcy Dyrektora WCPR z dnia 13 grudnia 2022 roku. W piśmie tym

poinformowano, iż małaletnia obecnie zameldowana jest i zamieszkuje na terenie gminy _____ Zastępca Dyrektora WCPR w przedmiotowym piśmie wniósł o „niezwłoczne zabezpieczenie małaletniej w pieczy zastępczej na terenie powiatu ławskiego” /akta kontroli str. 11-13/. Powyższe pismo WCPR dodatkowo nadał tradycyjną pocztą w dniu 16 grudnia 2022 roku /akta kontroli str. 14-16/.

Zaznaczyć należy, że przytoczone pismo z WCPR **było pierwszym i jedynym jakie wpłynęło do PCPR w ławie z WCPR w sprawie małaletniej**. Od 1 grudnia 2022 roku (data wydania postanowienia Sądu z klauzulą natychmiastowej wykonalności) do 14 grudnia 2022 roku (gdzie 7 grudnia 2022 roku jak wynika z pisma Kuratora, wydano postanowienie o przymusowym odebraniu Małaletniej) WCPR nie kontaktował się oficjalnie z PCPR w ławie. **W dokumentacji udostępnionej kontrolującym nie było śladu wniosku/prośby WCPR o zawarcie z PCPR w ławie porozumienia w zakresie upoważnienia osoby lub przedstawiciela instytucji do odebrania od Kuratora małaletniej w myśl art. 598⁹ Kpc.**

W związku z pismem WCPR z 14 grudnia 2022 roku, Dyrektor PCPR skontaktował się telefonicznie z Kierownikiem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w _____ i pracownikiem socjalnym tego ośrodka w sprawie aktualnej sytuacji małaletniej, zwłaszcza pod kątem zagrożenia jej życia i zdrowia w miejscu aktualnego pobytu. Uzyskał informację, że pracownik socjalny MOPS w _____ wraz z Kuratorem weszli w środowisko rodziny, stwierdzając, iż „dziecko było zaopiekowane przez babcię, w domu było ciepło, nie było zagrożenia życia, zdrowia, dziecko było bezpieczne, kontaktowe” /akta kontroli str. 17/. Ponadto ze sporządzonej adnotacji urzędowej z rozmowy telefonicznej wynika również, że „Pracownik socjalny stwierdził, że nie było podstaw do interwencyjnego odebrania dziecka (zgodnie z ustawą przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – art. 12a)”. Dyrektor Centrum uzgodnił także z pracownikiem socjalnym MOPS w _____, iż pozostaną w kontakcie telefonicznym w razie zaistnienia potrzeby interwencyjnego zabezpieczenia małaletniej /akta kontroli str. 17/. Powyższe potwierdzają również pisma Kierownika _____ stanowiące akta kontroli str. 39

Jednocześnie Dyrektor pismem z dnia 15 grudnia 2022 roku przekazał WCPR stanowisko PCPR w ławie w sprawie /akta kontroli str. 18-21/, wskazując raz jeszcze, na obowiązujące przepisy w tym zakresie. Do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych WCPR nie odpowiedział na pismo PCPR.

W dniu 15 grudnia 2022 roku (czwartek), podczas przypadkowego spotkania w siedzibie sądu w ławie Koordynator Zespołu przeprowadził także rozmowę z Kuratorem, pozyskując wówczas informację, iż małaletnia „nie została odebrana i przekazana do rodziny zastępczej ponieważ w wyznaczonym terminie nie stawiła się osoba uprawniona do przejęcia opieki nad dzieckiem. Kurator powiedziała, że kontaktowała się z WCPR, początkowo pracownicy przekazali, iż są przygotowani i przyjadą po dziecko. Po pewnym czasie otrzymała informację, że decyzją przełożonych pracownicy WCPR nie przyjadą.” /akta kontroli str. 22/.

W celu pozyskania dalszych informacji dotyczących małaletniej Dyrektor PCPR w ławie w dniu 16 grudnia 2022 roku (piątek) skontaktował się telefonicznie z pracownikiem socjalnym MOPS w _____ i uzyskał informację, że tego dnia „doszło do skutecznego odebrania dziewczynki” przez Kuratora w obecności Policji i pracownika socjalnego MOPS w _____ i przekazania jej pracownikom WCPR, którzy tego dnia przyjechali po małaletnią /akta kontroli str. 23/.

4. Uwagi i wnioski

W badanej sprawie do PCPR w Łławie w dniu 16 grudnia 2022 roku wpłynęły również pisma z:

- Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej /**pismo wraz z odpowiedzią stanowią akta kontroli str. 24-29/**,
- Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie /**pismo wraz z odpowiedzią stanowią akta kontroli str. 30-34/**,

zawierające prośby o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji, tj. o wskazanie powodów, dla których pracownicy PCPR w Łławie nie wzięli udziału w przymusowym odebrania małoletniej w dniu 14 grudnia 2022 roku. Stanowisko wyrażane w odpowiedziach PCPR w Łławie w ocenie kontrolujących było zgodne z obowiązującymi w tym zakresie unormowaniami prawnymi.

Badana przez zespół kontrolerów dokumentacja, złożone wyjaśnienia i uzyskane od pracowników PCPR w Łławie informacje w sprawie potwierdzają podjęcie przez nich działań w myśl przepisów zarówno Kpc (w zakresie spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką) jak i ustawy wriszp. Podjęte przez pracowników MOPS w _____ oraz Kuratora działania nie potwierdziły aby życie i zdrowie przebywającej na terenie Powiatu małoletniej było zagrożone. Wydaje się, że takie zagrożenie mogło mieć miejsce w czasie, gdy Sąd wydawał postanowienie o umieszczeniu dziecka na czas trwania postępowania w zawodowej rodzinie zastępczej zamieszkującej na terenie Warszawy. Słusznym zatem wydaje się stanowisko Dyrektora PCPR w Łławie, że „*przedmiotem sprawy nie jest interwencyjne odebranie dziecka, lecz wyłącznie wykonanie postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie*”, co w ocenie organu kontroli należało do zadań i obowiązków Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji zadań w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz. 1477) od wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

**Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Urszula Jędrychowska
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej**

**Iwona Czmochowska – główny specjalista
Lilla Kondrusik – główny specjalista**